

In het voetspoor van **Shakespeare**

Stratford-upon-Avon trekt volgend weekend alles uit de kast om zijn beroemdste inwoner ooit te eren. Het stadje herdenkt de 400ste sterfdag van William Shakespeare met tal van evenementen.

Tekst en foto's: Anne Bonthuis

Bedevaartsoord

De beroemde toneelschrijver ligt begraven bij de Holy Trinity Church.

Van alle tijden

Bier drinken in een van de oudste pubs van de stad.

Met tranen in haar ogen staat de 10-jarige Kyra op de begraafplaats voor de Holy Trinity Church. „Ik vind het zo zielig. Ik wil niet naar binnen.” Ze kijkt naar de zware houten deuren van de gotische kerk, waarachter 's werelds beroemdste dichter en toneelschrijver William Shakespeare ligt begraven. „Ik zou willen dat hij nog leefde, maar verder is het heel leuk hier. We zijn op schoolreisje, want we doen *A Midsummer Night's Dream* en ik speel Titania, de koningin van de elfjes.” Ze spreidt haar armen en doet een fladderend dansje. „Shakespeare heeft heel gave verhalen. De juf zei dat *The Lion King* ook eigenlijk zijn verhaal was.” Dat klopt, het Disneyverhaal heeft veel weg van *Hamlet*.

Buiten de schoolklas van Kyra, die achter een enthousiaste gids die verkleed is als Shakespeare aanhobbelt (‘Jullie lopen in de voetstappen van een grootheid vandaag!’), is het rustig in Stratford-upon-Avon. Stilte voor de storm, aldus de inwoners. Want de geboorteplaats van Shakespeare in het Engelse graafschap Warwickshire – met de trein twee uur reizen vanaf Londen – maakt zich op voor de grote herdenking van The

Bard. Op 23 april is hij vierhonderd jaar geleden overleden en lopen duizenden mensen mee in een spectaculaire parade van het stadhuis naar de kerk waar hij gedoopt en begraven is. Alle Shakespearelocaties, van het romantische Anne Hathaways Cottage, waar zijn vrouw opgroeide, tot het statige huis van zijn schoonzoon Hall's Croft, staan de komende maanden bol van de optredens, exposities en lezingen.

Jaarlijks bezoeken vijf miljoen Shakespearefans de stad, maar in de winter zijn de straten verlaten. „Van december tot april is Stratford van ons. Daarna is het weer van de hele wereld,” lacht Mary (78), die al dertig jaar vlakbij de rivier Avon woont. Ze zit in The Garden Café achter haar dagelijkse scone, die ze deelt met een kwispelende King Charles Cavalier. „We kunnen wel zeuren over de drukte, maar de beste man heeft ons toch maar mooi op de kaart gezet. Daar ben ik trots op. Ik geef buitenlandse gasten met liefde een Shakespeare rondleiding.” Ze wijst naar het Royal Shakespeare Theatre aan het water. „Daar is net een nieuw standbeeld van de schrijver in zijn jonge jaren onthuld. Hij strekt zijn arm uit naar het

theater alsof hij wil zeggen: kom maar, je bent welkom.”

Of de bronzen jongeman, tegen de achtergrond van een rivier vol witte zwanen, echt lijkt op Shakespeare, weet niemand. Net zomin als dat de inrichting van zijn huizen bekend is, of zijn precieze geboortedatum, zijn geloof, hoe hij zich vermaakte, wie zijn beste vrienden waren, hoe de relatie met zijn vrouw en kinderen was en of hij ooit buiten Engeland is geweest. Toch probeert Stratford, op basis van documenten als doopregisters, huwelijksvereenkomsten, testamenten, belastingaanslagen, rechtbankverslagen en bouwtekeningen, het leven van de grote schrijver zo goed mogelijk te reconstrueren. „Toeristen willen lopen waar hij liep, zitten waar hij zat, schrijven waar hij schreef en zien wat hij zag. Daar hebben al een heleboel mensen misbruik van gemaakt,” vertelt gids Emily tijdens een rondleiding door Shakespeares geboortehuis in Henley Street. „Van de beroemde mulberry tree uit zijn tuin, die omgehakt werd, konden wel héél veel souvenirjes worden gemaakt. En de stoel die hier staat, waarop hij in zijn stamkroeg zou hebben gezeten, blijkt na onderzoek uit een heel andere tijd te komen. Grappig genoeg maakt dat bezoekers niet zoveel uit. Ze willen graag in alle verhalen geloven.”

Heel trots is Emily op een originele kopie

UIT & THUIS

Reis

KLM en Flybe vliegen vanaf Schiphol in een half uurtje naar Birmingham Airport. Een retourticket: vanaf €55. Vanaf het vliegveld is het met de trein ruim een uur (met de bus een half uur langer) naar Stratford-upon-Avon. nationalrail.co.uk en coachfairer.com

Verblijf

In Stratford-upon-Avon kun je overnachten op een boerderij of een camping, bij een bed and breakfast of een country inn, in een vakwerkhuisje, cottage, hostel of hotel. Wij slapen in het comfortabele hotel The Stratford bij het treinstation (vanaf €113). visitstratforduponavon.co.uk

Blijven schrijven

Het graf krijgt, net als de huizen van de schrijver, in de winter veel minder bezoek.

van de 'first folio', het boek met alle toneelstukken van Shakespeare dat in 1623 werd samengesteld door twee van zijn vrienden. „Omdat zij erbij betrokken zijn, nemen we aan dat de afbeelding op de titelpagina echt op hem lijkt. De kalende man met golvend haar en een snor, zoals iedereen hem kent, is gebaseerd op deze tekening en op het beeld dat bij zijn graf staat. Verder hadden we zonder de folio van achttien werken niets geweten. Ze waren nog nergens anders gepubliceerd.” Ook is ze trots op het houten marktkruis, dat in de tijd van Shakespeare bij de bank in Henley Street stond. „Eindelijk iets waarvan ik bijna met zekerheid kan zeggen dat hij het wel eens heeft aangeraakt. Hij liep er op weg naar school elke dag langs.”

Net als de vier andere Shakespearehuizen in Stratford is het geboortehuis gerestaureerd en ingericht in 16de-eeuwse Tudorstijl, genoemd naar het toenmalige Engelse koningshuis. De muren zijn gevuld met *wattle and daub*, een mix van stro, modder, klei en mest. In de kamers staan stenen haarden, robuuste eikenhouten meubels en replica's van aardwerken keukenspullen en houten speelgoed. Het behang is sierlijk en bloemrijk, behalve in

de kinderkamers. Daar moeten de muren met enge figuren geesten afschrikken. Als je door het huis loopt, zie je met een beetje verbeelding de kleine William en zijn broertjes en zusjes door de kamers rennen, zijn vader in de handschoenenmakerij werken en zijn moeder achter de pannen staan. De mooie binnentuin, waar vroeger dierenhuiden in urine lagen te weken, is nu het podium van een toneelgroep die bekende Shakespearescènes speelt. De acteurs schakelen van de verliefde Romeo en Julia moeiteloos over naar de strijdlustige veldheren Macbeth en Banquo. Omstanders kijken ademloos toe, om daarna te klappen en joelt alsov ze bij een voorstelling in het

Royal Shakespeare Theatre zijn.

Een andere bijzondere tuin, die vanaf de opening in juli misschien wel de belangrijkste toeristenattractie wordt, is de binnentuin op de plek waar New Place stond. Het op een na grootste huis in Stratford, waar Shakespeare de laatste achttien jaar van zijn leven woonde, werd in 1759 afgebroken. „Sindsdien is het een tuin, maar bezoekers hadden er geen gevoel bij. Ze dachten vaak dat het naastgelegen Nash's House New Place was,” vertelt manager Nic. „Wij maken er nu weer een speciale plek

‘De kalende man met golvend haar en een snor, zoals iedereen hem kent, is gebaseerd op deze tekening’

Londen eert Shakespeare

Theaterstad Londen is minstens net zo trots op Shakespeare. Hier maakte hij immers furor als acteur en schrijver na de geboorte van dochter Susanna en de tweeling Hamnet en Judith. Zijn theatergezelschap Lord Chamberlain's Men trad zelfs op voor koningin Elizabeth I en liet een eigen theater bouwen: het beroemde ronde houten Globe Theatre is dagelijks gevuld met toeristen die echt Shakespeareans toneel willen meemaken. Een ander hoogtepunt is de pop-upbioscoop in de wijk Southbank. Met 37 schermen waarop verfilmingen van toneelstukken worden getoond.

Er zit een Nederlands tintje aan de festiviteiten. Toneelgroep Amsterdam onder leiding van Ivo van Hove staat vanaf 22 april in The Barbican. Het gezelschap speelt *Kings of War*, een theatrale vermenging van de stukken *Henry V*, *Henry VI* en *Richard III*.

Terug in de tijd

De keuken in het geboortehuis is in de 16de-eeuwse Tudorstijl ingericht.

Ambachtsman
De vader van Shakespeare maakte handschoenen. De huiden droogde hij in de tuin.

Jeugd

Anne Hathaway's Cottage is het huis waar de vrouw van The Bard opgroeide.

van, met duidelijke lijnen die aangeven hoe het huis in elkaar zat. Dat weten we door de enige tekening die bewaard is gebleven. Het midden van het huis is gemarkeerd met een grote bronzen cirkel en een kunstwerk. Ook in de rest van de tuin zijn veel kunstwerken te vinden, die iets zeggen over zijn werk en volwassen leven."

Toeristen die juist geïnteresseerd zijn in de jeugd van Shakespeare, kunnen vanaf deze maand terecht in het vernieuwde Schoolroom & Guildhall. In dit 15de-eeuwse gebouw zat hij zes dagen per week in de schoolbanken en maakte hij voor het eerst kennis met reizende theatergroepen. „Zo is waarschijnlijk zijn liefde voor toneel ontstaan,” vertelt projectleider Lincoln. „Bijzonder is ook dat het bestuur waaronder Shakespeares vader John die een periode burgemeester was,

Al maanden werken restaurateurs met wattenstaafjes om de oude afbeelding weer tevoorschijn te toveren

zich op de begane grond vestigde. En dat de huispriester er een prachtige privékapel had, die we nu in ere herstellen.” Tot zijn grote verrassing vonden de restaurateurs onder de 400 jaar oude verf een 500

jaar oude muurschildering van het gilde van het Heilige Kruis. Al maanden werken zij er met wattenstaafjes aan om deze afbeelding weer tevoorschijn te toveren.

„We willen het publiek meenemen terug in de tijd. Jonge bezoekers kunnen verkled als leerlingen van toen een les volgen. Ze krijgen een veren pen met inkt. Ouders kunnen zich verkleden als schoolmeesters en samen met

hun kinderen op de foto.” Met het oog op de herdenking stopt Stratford miljoenen in de nieuwe projecten. In het stadje vol met Shakespearehuizen, Shakespearetuinen, Shakespeare-restaurants, Shakespearehotels, Shakespearewinkels, Shakespearestandbeelden en Shakespearetheaters kan er altijd nog meer Shakespeare bij, vindt het bestuur. Alles om The Bard te laten herleven. En misschien

om de vele mysteries rondom zijn leven een klein beetje te compenseren. Gids Emily: „Want wat zagen de 18-jarige William en de 26-jarige Anne toch in elkaar? Trouwden ze alleen omdat zij zwanger was, of was er ook sprake van liefde? En waarom liet hij haar in zijn testament zijn 'op een na beste bed' na? Vragen die toeristen mij dagelijks stellen, maar waar helaas niemand antwoord op weet.” Net als de rest van Stratford hoopt ze vurig dat er ooit nog brieven of dagboeken opduiken. „Want cliffhangers zijn alleen leuk in televisieseries, als je weet dat je ooit het hele verhaal te horen krijgt.” ■

Taalkunstenaar en inspirator

Wie Shakespeare niet kent, kent hem toch. De woordkunstenaar bedacht ongeveer 1500 nieuwe woorden en uitdrukkingen, zoals 'kleren maken de man' en 'de naakte waarheid', die nog steeds worden gebruikt. Ook in de film- en toneelwereld blijft zijn invloed zichtbaar. De musical *West Side Story* (1961) is een vrije bewerking van *Romeo and Juliet*. Disney-film *The Lion King* (1994) heeft veel weg van *Hamlet* en de comedy *10 Things I Hate About You* (1999) is geïnspireerd door *The Taming of the Shrew*. Op internet staan talloze lijstjes van moderne films die zijn gebaseerd op zijn verhalen.

Het hele programma van Shakespeare 400 staat op: shakespeare400.org